

ґрунтуючись виключно на оприлюднених Генеральним Штабом Збройних Сил України, іншими органами державної влади даних з обов'язковою вказівкою джерела отриманої інформації.

Керівництво Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ систематично організовує виступити науково-педагогічних працівників на теле-, радіо ефірах, під час яких вони в тому числі доводять інформацію правову основу мобілізації в Україні, про всі проблемні питання діяльності держави в умовах війни.

Маю надію, що діяльність Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ стане частинкою великої Перемоги над ворогом, а наші випускники стануть частиною потенціалу післявоєнної відбудови України.

УДК 351.74

DOI: 10.31733/17-03-2023-31-33

Сергій БАРАНОВ

професор кафедри адміністративного
права та адміністративного процесу
Одеського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук доцент

ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦПОЛІЦІ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Важливою складовою побудови незалежної держави є діяльність влади з питань забезпечення національної безпеки. Національна безпека держави виступає однією з базових політичних цінностей, а її зміцнення – однією із стратегічних цілей України.

Сьогодні, за умови появи принципово нових загроз національній безпеці держави, значно зростає інституціональна роль правоохоронних органів, зокрема поліції, у реалізації державної стратегії подолання та запобігання таким загрозам та викликам.

Дослідженню стану діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення національної безпеки України були присвячені роботи вітчизняних дослідників: О. Бандурки, О. Бодрука, В. Горбуліна, І. Грицяка, Ю. Загуменної, Р. Калюжного, В. Ковбаси, В. Колесника, М. Корнієнка, О. Пересади, Г. Ситника, В. Смолянюка, О. Суходолі, В. Цимбалюка, О. Ярмиша та ін.

Розгляд окресленої теми слід розпочати з визначення змісту таких наукових категорій як: «безпека», «національна безпека», «поліція – суб'єкт національної безпеки». У сучасних словниках поняття «безпека» трактується як стан, коли немає небезпеки, тобто як стан, за якого ніщо не загрожує кому-небудь або чому-небудь [1, с. 84].

У монографічному дослідженні з проблем національної безпеки українські вчені О. Бодрук, О. Гончаренко, Е. Лисицин надають їй визначення як «ступінь захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави» [2, с. 6].

На думку О. Пересади зміст категорії «безпека» визначає певний стан системи, досягнутий внаслідок своєчасного запобігання шкоди її розвитку (життєдіяльності) [3, с. 185].

Слід відзначити, що серед вчених має поширення тлумачення національної безпеки у вузькому його розумінні змісту – як безпека держави, без здійснення якої неможливо забезпечити як інші види безпеки (економічну, екологічну, інформаційну, військову, продовольчу та ін.) так і національну безпеку в цілому [4, с. 173-186].

Таким чином, поняття національної безпеки можна визначити як захищеність державного суверенітету, конституційного ладу, публічного порядку, санітарно-епідеміологічного стану, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу, інформаційної сфери та державної таємниці від зовнішніх і внутрішніх загроз, від будь-яких протиправних посягань, що досягається застосуванням системи заходів політичного, економічного, організаційного, правового, військового, ідеологічного та іншого характеру, адекватних загрозам національним інтересам України.

Оскільки, забезпечення національної безпеки – уявляє собою нормативно упорядковану діяльність встановленого кола суб'єктів, які володіють реальними

можливостями (повноваженнями, ресурсами) захистити життя і здоров'я людини, інтереси особистості, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в конкретно-історичних умовах розвитку держави і суспільства її забезпечення вимагає створення відповідного структурного механізму держави.

Основа такого механізму складає діяльність уповноважених державних органів – суб'єктів оборонної та правоохоронної діяльності. Нагадаємо, що до переліку суб'єктів сектору безпеки і оборони згідно з положеннями Закону «Про національну безпеку» входять: МО України, ЗС України, МВС, Нацгвардія, Нацполіція, Держприкордонслужба, Держміграцслужба, Держспецслужба транспорту, Держслужба, СБУ, Антитерористичний центр при СБУ, Служба судової охорони, Управління держохорони, Держслужба спецзв'язку, Апарат РНБО, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику [5].

У змісті норм Закону «Про національну безпеку», надається характеристика Національної поліції як суб'єкта забезпечення внутрішньої національної безпеки та складового елементу сектору безпеки і оборони, а у п. 4 ст. 18 були визначені її завдання: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [5].

Слід відзначити, що у сфері забезпечення національної безпеки Національна поліція виконує загальні та спеціальні завдання як захисного, так і правоохоронного спрямування, що потребує вжиття заходів, направлених на оптимізацію її діяльності для забезпечення ефективного виконання визначених державою повноважень.

Норми закону «Про Національну поліцію» наділяють підрозділи поліції особливими повноваженнями в окремих сферах правоохоронної діяльності, яка безпосередньо пов'язана з забезпеченням національної безпеки, так наприклад, у п. 24) ст. 23 зазначається, що поліція бере участь відповідно до повноважень у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх введення на всій території України або в окремій місцевості; п. 24) підрозділи поліції здійснюють у визначеному законом порядку протидію злочинним посяганням на об'єкти критичної інфраструктури, які загрожують безпеці громадян і порушують функціонування систем життєзабезпечення; захист об'єктів критичної інфраструктури, інтересів суспільства і держави від злочинних посягань у кіберпросторі, заходи із запобігання, виявлення, припинення та розкриття кіберзлочинів проти об'єктів критичної інфраструктури; п. 26) поліція здійснює оперативно-розшукову діяльність відповідно до закону «Про оперативно – розшукову діяльність»; п. 34) підрозділи поліції здійснюють у взаємодії зі ЗС України, Нацгвардією, Держприкордонслужбою, Держспецслужбою транспорту, СБУ боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями; п. 35) поліція сприяє Держприкордонслужбі у виявленні каналів незаконного перетинання державного кордону, переміщення зброї, боєприпасів, вибухових речовин та разом із відповідними правоохоронними органами ліквідує ці канали [6].

Ще однією сферою, яка віднесена законодавством до компетенції Національної поліції у галузі забезпечення національної безпеки є протидія терористичним актам та терористичній діяльності, ст. 13 Закону «Про боротьбу з тероризмом» визначає, що «за рішенням керівництва Антитерористичного центру при СБУ та за погодженням із керівництвом відповідних суб'єктів боротьби з тероризмом, до широкомасштабних, складних антитерористичних операцій у районі їх проведення залучаються та використовуються сили та засоби (особовий склад та спеціалісти окремих підрозділів, військових частин, зброя, бойова техніка, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв'язку, інші матеріально-технічні засоби) Національної поліції» [7].

Національна поліція також віднесена до суб'єктів, які забезпечують інформаційну безпеку держави, що було закріплено у нормі п. 4) ст. 5 Закону «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», де у перелік суб'єктів інформаційної безпеки держави були включені правоохоронні, розвідувальні і контррозвідувальні органи та суб'єкти оперативно-розшукової діяльності, а п. 2) ст. 8 надає повноваження Національній поліції, на здійснення захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства і держави від кримінально протиправних посягань у кіберпросторі; проведення заходів із запобігання, виявлення, припинення та розкриття кіберзлочинів, підвищення поінформованості громадян

про безпеку в кіберпросторі [8].

Поширення небезпечних інфекційних захворювань у світі та в Україні викликає необхідність відповідного реагування на подібні загрози. Одним з заходів протидії є введення спеціальних адміністративно-правових режимів, спрямованих на забезпечення дотримання санітарно-епідеміологічного законодавства в умовах пандемії.

Діюче законодавство України покладає на підрозділи Національної поліції, у сфері захисту населення від інфекційних захворювань реалізацію наступних завдань: забезпечення публічної безпеки й порядку в умовах запровадження спеціальних адміністративних режимів, спрямованих на протидію небезпечним інфекційним захворюванням епідемічного або пандемічного характеру розповсюдження; охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави від негативних наслідків розповсюдження небезпечних інфекційних захворювань; протидія порушенням санітарно-епідеміологічних норм і правил адміністративно-правового та кримінально-правового змісту; надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій, викликаних розповсюдженням епідемії чи пандемії, потребують такої допомоги.

Аналізуючи повноваження поліції щодо забезпечення функціонування тимчасових просторових обмежувальних зон, слід зазначити, що норми закону «Про захист населення від інфекційних хвороб» [9] наділяють повноваженнями місцеві органи публічної влади встановлювати особливий режим в'їзду на територію карантину та виїзду з неї громадян і транспортних засобів, а в разі потреби - проводити санітарний огляд речей, багажу, транспортних засобів та вантажів в умовах карантину, а також створювати на в'їздах і виїздах з території карантину контрольно-пропускні пункти. Застосування вказаних режимних обмежень громадян на свободу пересування покладається на органи поліції.

Слід зазначити, що важливими юрисдикційними повноваженнями органів поліції у сфері захисту населення від інфекційних хвороб є притягнення до адміністративно-правової відповідальності осіб, винних у порушенні санітарно-епідеміологічних норм, а також протидія і припинення правопорушень у даній сфері [10, с. 216-223].

З огляду на викладене можна зробити висновок, що Національна поліція як носій відповідних владних повноважень, згідно із законодавством України, посідає важливе місце в механізмі забезпечення національної безпеки.

1. Ващенко Л. О., Єфімов О. М. Тлумачний словник – мінімум української мови (2-ге вид.). К. : Довіра, 2000. 546 с.
2. Бодрук О. С., Гончаренко О. М., Лисичин Е. М., Горелов М. А. Національна безпека України: історія і сучасність: монографія. К. : ІСЕМВ, 1993. 576 с.
3. Пересада О. М. Роль Національної поліції України в забезпеченні інформаційної безпеки держави: теоретико-методологічні аспекти. Правовий часопис Донбасу. 2019. № 4 (69). С. 183-188.
4. Смоляннюк В. Національна безпека незалежної України: осягнення сутності. Основи національної безпеки. Політичні дослідження. 2021. № 1. С. 173-186.
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21.12.2018 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
6. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.
7. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003, № 25, ст.180.
8. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.07.1994 р. Відомості Верховної Ради України, 1994, № 31, ст. 286.
9. Пересада О. М. Роль Національної поліції України у здійсненні захисту населення від інфекційних хвороб. Правовий часопис Донбасу. 2020. № 3 (72). С. 216-223. URL: <https://ljd.dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/01/25-peresada-1.pdf>.